

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasada równości kobiet i mężczyzn (aktualizacja 03.07.2023 r.)

Powiatowy Urząd Pracy w Rypinie Data publikacji: 03.07.2023

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasada równości kobiet i mężczyzn.

Zasada równości szans i niedyskryminacji umożliwia wszystkim osobom (bez względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną) sprawiedliwe i pełne uczestnictwo we wszystkich dziedzinach życia, na jednakowych zasadach.

Zasada równości kobiet i mężczyzn przypisuje kobietom i mężczyznom taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz równy dostęp do zasobów (np. środków finansowych, szans rozwoju), z których mogą korzystać. Zasada ta ma gwarantować możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci. Polityka równości płci zakłada, że różnice pomiędzy kobietami i mężczyznami nie mogą być powodem nierównego traktowania, jej główne działania odnoszą się do relacji pomiędzy płciami.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn jest jedną z naczelných i podstawowych zasad horyzontalnych, obowiązujących w całej Unii Europejskiej. Ma ona swoją podstawę prawną w artykule 3 Traktatu o Unii Europejskiej, który wskazuje że Unia Europejska „zwalcza wykluczenie społeczne i dyskryminację oraz wspiera sprawiedliwość społeczną i ochronę socjalną, równość kobiet i mężczyzn, solidarność między pokoleniami oraz ochronę praw dziecka”.

Kwestia równości szans kobiet i mężczyzn została również uregulowana na gruncie prawa polskiego, przede wszystkim w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, której artykuł 33 stanowi, że: „Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. Kobieta i mężczyzna mają w szczególności równe prawo do kształcenia, zatrudnienia i awansów, do jednakowego wynagradzania za pracę jednakowej wartości, do zabezpieczenia społecznego oraz do zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji oraz uzyskiwania godności publicznych i odznaczeń.”

Zasada równości kobiet i mężczyzn:

1. dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Ponieważ w wielu sferach życia społecznego kobiety są w gorszym położeniu, czasami traktuje się zasadę równości kobiet i mężczyzn jako działania skierowane przede wszystkim do kobiet. Jednak są też obszary (np. bezdomność), w których to mężczyźni znajdują się w trudniejszej sytuacji.
2. oznacza ocenę sytuacji kobiet i mężczyzn w różnych sferach życia społecznego, pod kątem doświadczanych nierówności i skierowanie działań do tej płci, która znajduje się w gorszej sytuacji lub doświadcza nierównego traktowania w danej dziedzinie (edukacji, ochronie zdrowia, rynku pracy itp.) i/lub z uwzględnieniem konkretnego obszaru geograficznego.
3. polega na zaplanowaniu działań na rzecz niwelowania i przeciwdziałania pogłębianiu się nierówności.

4. obejmuje przełamywanie negatywnych stereotypów, przypisujących automatycznie określone cechy, role i potrzeby kobietom i mężczyznom na podstawie utrwalonych i funkcjonujących przekonań, opinii czy wyobrażeń, jednak nie mających wiele wspólnego z rzeczywistością.

Bariery równościowe to przede wszystkim:

- segregacja pozioma i pionowa rynku pracy, w tym mniejsza aktywność kobiet;
- różnice w płacach kobiet i mężczyzn zatrudnionych na równoważnych stanowiskach, wykonujących tożsame obowiązki;
- mała dostępność elastycznych rozwiązań czasu pracy;
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych;
- niski udział kobiet w procesach podejmowania decyzji;
- przemoc ze względu na płeć;
- niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia;
- niewystarczający system opieki żłobkowej/przedszkolnej lub opieki instytucjonalnej nad osobami potrzebującymi wsparcia w codziennym funkcjonowaniu;
- stereotypy płci we wszystkich obszarach, w tym zwłaszcza w wyborze ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- zróżnicowanie wyników edukacyjnych ze względu na płeć, zróżnicowanie wyborów edukacyjno-zawodowych ze względu na płeć;
- dyskryminacja wielokrotna (krzyżowa), czyli ze względu na dwie lub więcej przesłanek (np. w odniesieniu do kobiet w wieku powyżej 50 lat, osób z niepełnosprawnościami, należących do mniejszości etnicznych).

Najważniejsze kierunki działań w zakresie wyrównywania sytuacji kobiet i mężczyzn:

- wolność od przemocy i stereotypów,
- możliwość rozwoju gospodarczego opartego na równouprawnieniu,
- osiągnięcie równowagi płci w procesach decyzyjnych i wzmacnianie pozycji kobiet na świecie,
- uwzględnienie aspektu płci w strategiach Unii Europejskiej,
- finansowanie działań na rzecz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn.

Czym zasada równości kobiet i mężczyzn nie jest?

Zasada równości kobiet i mężczyzn:

1. nie oznacza zlikwidowania różnic pomiędzy kobietami i mężczyznami. Nie odnosi się bowiem do płci biologicznej (budowy anatomicznej itd.), tylko do norm funkcjonujących w danym społeczeństwie, przypisujących każdej z płci określone role społeczne i formułujących wobec nich konkretne oczekiwania.
2. nie jest podziałem wszystkiego (zasobów, wsparcia) po równo. Bazując na analizach i statystykach, gromadzonych z podziałem na płeć, określa się sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze.

Zasada dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

Pojęcie „osoba z niepełnosprawnością” zwraca uwagę na niepełnosprawność, jako jeden z wielu wymiarów konkretnej osoby. Jest to również oznaka rozpatrywania niepełnosprawności w ujęciu bardziej społecznym niż medycznym. Model społeczny niepełnosprawności opiera się na włączaniu osób z niepełnosprawnościami w społeczeństwo (poprzez identyfikację i likwidację barier, identyfikację potrzeb i możliwości, oferowanie dostępnych usług). W modelu tym problemem są bariery, a nie sama niepełnosprawność, która jest tylko jedną z cech osoby. Przede wszystkim, osoba z niepełnosprawnością jest równoprawnym członkiem społeczeństwa.

W dokumentach Unii Europejskiej podkreślana jest przede wszystkim konieczność:

Eliminowania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność

Zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępności, zwłaszcza przy zastosowaniu uniwersalnego projektowania przestrzeni (zapewnienie użyteczności dla wszystkich, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania, nie wyklucza to jednak możliwości zapewnienia dodatkowych udogodnień dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to konieczne).

Kierowania się zasadą respektowania odmienności osób z niepełnosprawnościami

Stosowanie racjonalnych usprawnień dla osób z niepełnosprawnościami (konieczne i odpowiednie zmiany oraz dostosowania, rozpatrywane osobno dla konkretnego przypadku w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z oferowanych usług, produktów, np. specjalistyczny transport, dostosowanie infrastruktury informatycznej, dostosowanie architektoniczne budynków, tłumacz języka migowego itp.).

Zmiany struktury wiekowej ludności i wzrost odsetka osób ze szczególnymi potrzebami (w tym z niepełnosprawnościami i osób starszych) w społeczeństwie wymagają wzmocnienia i rozszerzenia działań na rzecz poprawy dostępności dla osób o różnych potrzebach funkcjonalnych. Stanowi to bowiem warunek pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym.

Osoby z niepełnosprawnościami to także konsumenci i niezależni obywatele, posiadający prawa i obowiązki, zdolni podejmować ważne decyzje i ponosić odpowiedzialność za sprawy, które ich dotyczą. Dlatego tak ważne jest zagwarantowanie im pełnego udziału w życiu społecznym, wyeliminowanie wszelkich podziałów, wspieranie aktywizacji zawodowej, utrzymanie w zatrudnieniu i powrót do pracy osób z niepełnosprawnościami, a także edukacja i kształcenie tych osób.

Osoby z niepełnosprawnościami stanowią niewykorzystany potencjał polskiej gospodarki. Budowanie przyjaznego i dostępnego środowiska zewnętrznego, może więc przynieść korzyści (również ekonomiczne) wszystkim, nie tylko osobom z niepełnosprawnościami.

Zasada równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasada równości kobiet i mężczyzn przeciwdziałają wszelkim formom dyskryminacji, w tym dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność oraz płeć.